

BORNEM RIJKSWEG 11

Nota landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuvenonderzoek: Programma van maatregelen.

RAPPORT NR. 1390

Titel

Nota landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuvenonderzoek Bornem, Rijksweg 11:
Programma van maatregelen

Auteur(s)

Jeska Pepermans, Kevin Bouckaert, Bart Van Eyck & Jeroen Verrijckt

Erkende archeoloog

2015/00053 - Jeroen Verrijckt

Projectnummer J. Verrijckt

2023-265

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2023F42 (LBO)

2023H291 (PS)

Plaats en datum

Beerse, 15/09/2023

INHOUD

1	Administratieve gegevens	3
2	Gemotiveerd advies	4
2.1	Aanleiding vooronderzoek	4
2.2	Resultaten vervolgonderzoeken	4
2.2.1	Landschappelijk bodemonderzoek	4
2.2.2	Proefsleuvenonderzoek	5
2.3	Impactbepaling van de geplande werken	7
2.4	Kennisvermeerderingspotentieel en aanbevelingen	8
3	lijst met figuren	9
4	bibliografie	9

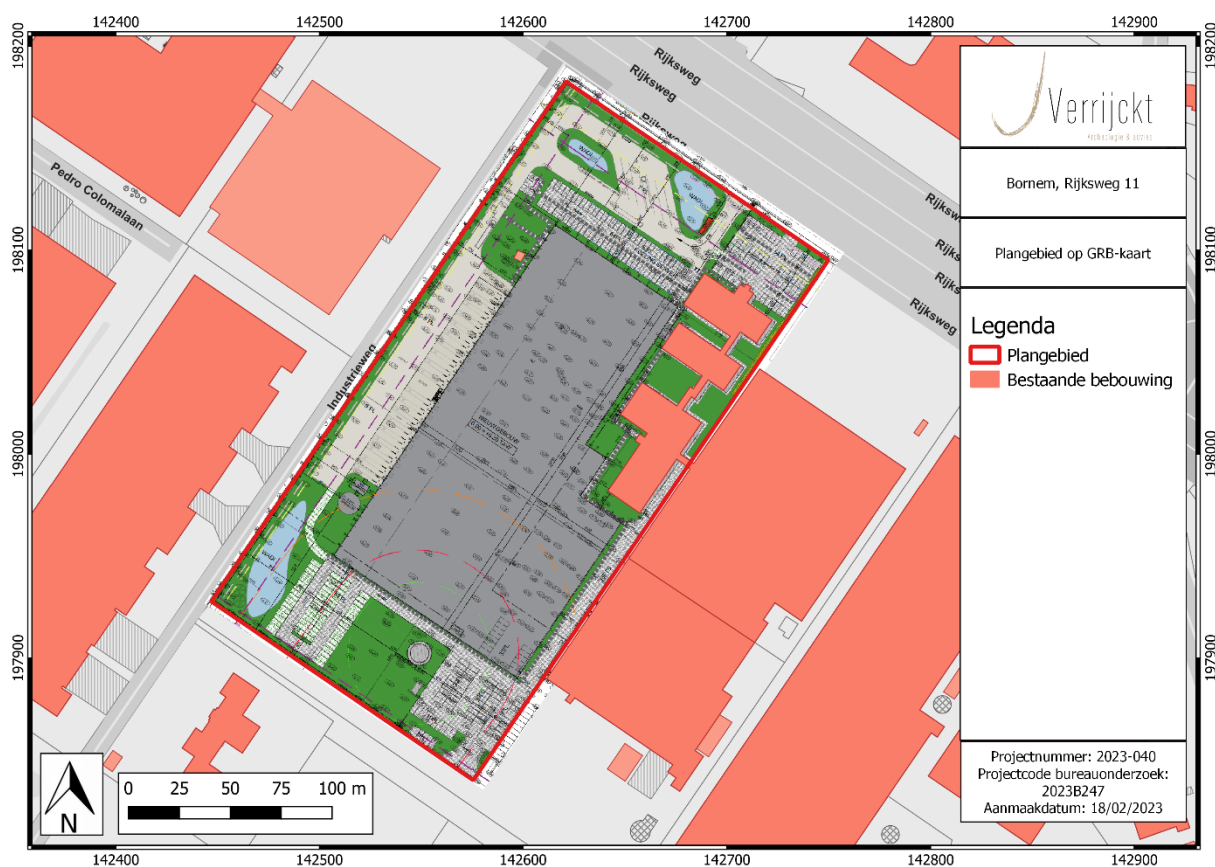
1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode J. Verrijckt		2023-265
Projectcode Onroerend Erfgoed	Landschappelijk booronderzoek	2023F42
	Proefsleuvenonderzoek	2023H291
Locatie	Provincie	Antwerpen
	Gemeente	Bornem
	Straat	Rijksweg
Kadastrale gegevens	Gemeente	Bornem
	Afdeling	1
	Sectie	C
	Percelen	370P, 370N, 370L
Coördinaten	Noordoost	X: 142620 Y: 198181
	Noordwest	X: 142749 Y: 198095
	Zuidoost	X: 142575 Y: 197840
	Zuidwest	X: 142 446 Y: 197 928
Oppervlakte plangebied		Ca. 48.156 m ²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 43.000 m ²
Oppervlakte advieszone		Ca. 33.500 m ²
Erkend Archeoloog		2015/00053 – Jeroen Verrijckt

2 GEMOTIVEERD ADVIES

2.1 Aanleiding vooronderzoek

De aanleiding van het vooronderzoek met ingreep in de bodem kadert in de uitvoering van het programma van maatregelen zoals opgemaakt in de archeologienota met ID 25345 en projectcode 2023B247. Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de geplande uitbreiding op het bestaande bedrijf langsheen de Rijksweg te Bornem. Meer informatie over de aanleiding van het vooronderzoek is terug te vinden in het verslag van resultaten.

Figuur 1: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting¹

2.2 Resultaten vervolgonderzoeken

2.2.1 Landschappelijk bodemonderzoek

In het kader van de geplande ontwikkeling te Bornem, Rijksweg 11, vond een landschappelijk bodemonderzoek plaats. Hieruit is gebleken dat er binnen het plangebied geen intacte bodemopbouw aanwezig is waarin *in situ* bewaarde steentijdvindplaatsen kunnen voorkomen. Wel is er nog een potentieel archeologisch niveau aanwezig, zijnde de top van de C-horizont waarop sporensites het best leesbaar zijn, dat zich op 40 à 65 cm beneden het maaiveld bevindt. Gezien de

¹ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

geplande werken een ingreep zullen hebben van minimaal 60 cm beneden het maaiveld, zullen eventuele sporensites hierdoor verstoord worden. Er wordt dan ook geadviseerd het proefsleuvenonderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren om de aan- of afwezigheid van sporensites vanaf de metaalijden na te kunnen gaan.

Figuur 2: Syntheseplan: aangetroffen bodemopbouw bij het landschappelijke booronderzoek op de bodemkaart van Vlaanderen²

2.2.2 Proefsleuvenonderzoek

Naar aanleiding van de geplande uitbreiding op het bestaande bedrijf langsheen de Rijksweg te Bornem werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd.

Het maaiveld binnen het onderzoeksgebied bevindt zich volgens de inmetingen tussen ca. 5,2 en 6,2 m +TAW. De laagste waarden werden opgetekend in het noordelijke deel van het terrein (ter hoogte van de Rijksweg) om dan toe te nemen naar het centrale deel en vervolgens terug af te nemen naar het meest zuidelijke punt. Dit komt overeen met het DHM zoals staat in de archeologienota³. Het archeologisch vlak bevindt zich tussen ca. 4,3 en 6,0 m +TAW, wat een duidelijk hoogteverschil betekend van bijna 2 meter. De laagste waarden werden daarbij opgetekend in het zuidoostelijke deel van het onderzoeksgebied (ter hoogte van werkputten 5, 6 en 7). Hier was in het verleden wellicht een depressie. Vooral het centrale gedeelte is beduidend hoger gelegen. Hier was in het verleden een zgn. 'kop' aanwezig in het landschap. De depressie is grotendeels opgevuld door het ophogen

² AGIV 2023

³ Zie: VERRIJCKT J., 2023a, p. 11, figuur 5

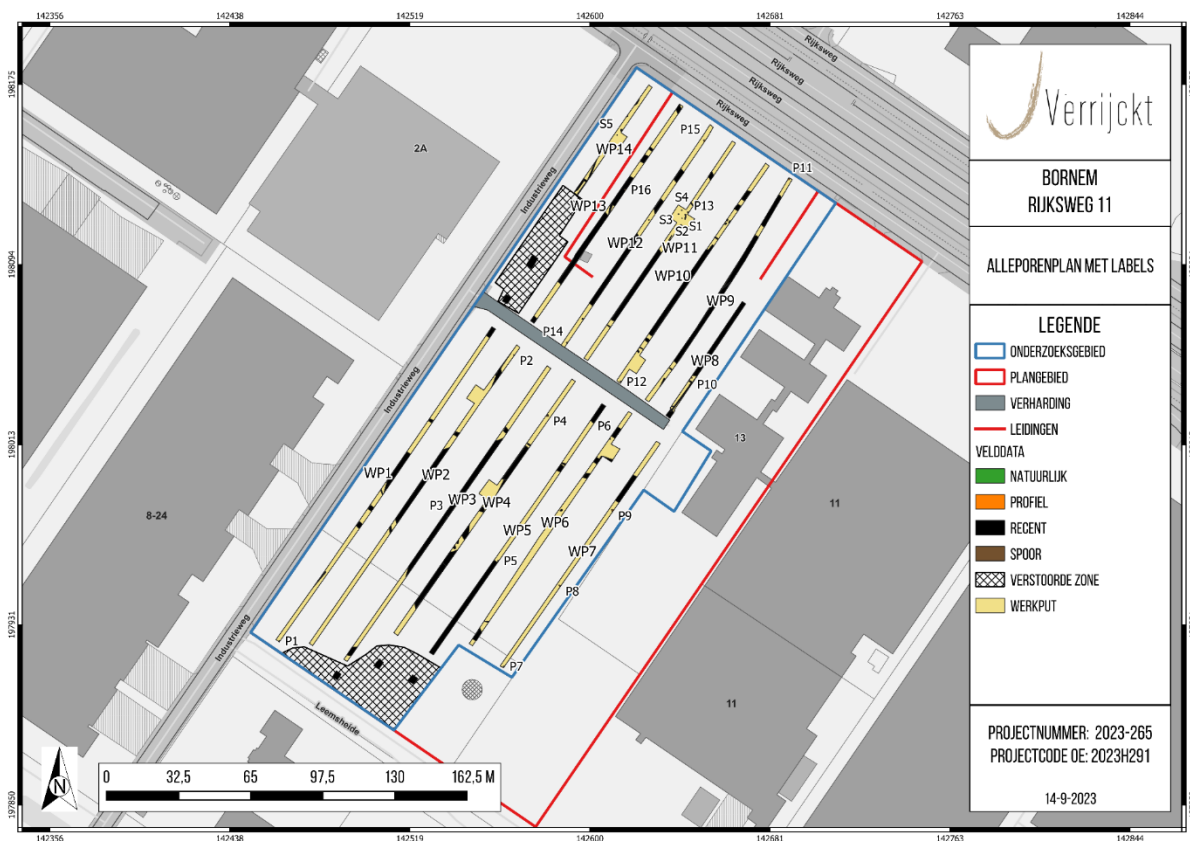
van het terrein (zie profielen), waardoor het uitgesproken micro-reliëf uit het verleden zo goed als verdwenen is. Ter hoogte van de toenmalige depressie in het zuidoostelijke deel van het onderzoeksgebied bevindt het archeologisch vlak zich tot ca. 1,60 m onder het huidig maaiveld, terwijl dit in het centrale deel (slechts) 20 à 40 cm is.

Binnen het onderzoeksgebied zijn 16 profielen aangelegd met een goede spreiding. De profielen die werden geregistreerd vertonen een sterk wisselende bodemopbouw, waarbij de meesten wel sterk onderhevig zijn geweest aan antropogene ingrepen en/of ophoging. Een aantal van de profielen vertonen nog een restant van een Podzobodem, andere vertonen een AC-profiel.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden vijf sporen geregistreerd en benoemd. Het betreft daarbij vier mogelijke paalkuilen van een (slecht bewaarde) spieker (?) in werkput 11 (S1 t.e.m. S4). Sporen 1, 2 en 3 hebben een bruine vulling en spoor 4 heeft een lichtgrijs-bruine vulling. In coupe bleken sporen S3 en S4 evenwel niet overtuigend paalkuilen te zijn. In de sporen werd geen vondstmateriaal aangetroffen waardoor de datering onduidelijk is. Een vijfde spoor bleek na het couperen van natuurlijke oorsprong.

Naast de archeologisch sporen zijn heel wat recente verstoringen aangesneden. De verstoringen in het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied bevatten o.a. baksteen, glas, sinter en plastic. In het noordelijke deel van het plangebied werd een grote verstoorde zone aangesneden met heel wat bouwpuin in. Ook waren er verschillende nutsleidingen aanwezig op het noordelijke deel van het terrein.

Het proefsleuvenonderzoek leverde met andere woorden te weinig relevante archeologische sporen op om te kunnen spreken van een waardevolle archeologische vindplaats. Op basis van het beperkt aantal sporen, de bewaringstoestand ervan en de zeer hoge graad van verstoring is de aanbeveling om geen verder archeologisch onderzoek te adviseren.

Figuur 3: Allesporenplan met labels (© J. Verrijckt bv)

2.3 Impactbepaling van de geplande werken

De aanleiding van het vooronderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de uitbreiding van een bestaand bedrijf ter hoogte van de Rijksweg 11 te Bornem. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

De bestaande parking in het zuiden wordt verwijderd. Centraal op het terrein komt een nieuw gebouw. Dit nieuwe gebouw komt op 6,3 m + TAW, vanaf de perceelsgrenzen wordt er zachtjes omhoog gegaan tot op dit niveau. Hiervoor moet er lokaal afgegraven of opgehoogd worden. Dit niveau wordt dan ook aangenomen als nulpas voor het project.

Het gebouw heeft een oppervlakte van ca. 17.500 m², waarrond er verharding komt te liggen van ca. 15.500 m². De laadkade aan de westkant van het terrein komt op 5 m + TAW te liggen, dus zo'n 1,3 meter lager dan de nieuwe nulpas. De poerfunderingen van de structuur worden op voldoende draagkrachtige en vorstvrije ondergrond aangebracht. Op heden wordt uitgegaan van een diepte van 80 cm. De vloerplaat komt, inclusief funderingsbed, zo'n 66 cm onder nieuw nulpasniveau te liggen. De verharding dient niet alleen als rijweg maar ook als parking. Er wordt uitgegaan van een diepte van 60 cm dikte van dit wegdek.

Er worden drie wadi's aangelegd: twee aan de straatkant met de Rijksweg en één in het zuiden aan de straatkant met de Industrieweg. De exacte diepte van de wadi's is nog niet gekend. De rest wordt ingericht als groenzone.

2.4 Kennisvermeerderingspotentieel en aanbevelingen

Het proefsleuvenonderzoek leverde slechts vier archeologisch relevante sporen. Het betreft daarbij mogelijk vier paalkuilen die wellicht terug te brengen zijn tot een slecht bewaarde spieker. Daarnaast bleken grote delen van het onderzoeksgebied zwaar verstoord te zijn door recente bodemingrepen. In de verstoorde zones werd o.a. baksteen, glas, sinter en plastic. In het noordelijke deel van het plangebied werd een grote verstoorde zone aangesneden met heel wat bouwpuin in. Ook waren er verschillende nutsleidingen aanwezig op het noordelijke deel van het terrein.

Het proefsleuvenonderzoek leverde met andere woorden te weinig relevante archeologische sporen op om te kunnen spreken van een waardevolle archeologische vindplaats. Op basis van het beperkt aantal sporen, de bewaringstoestand ervan en de zeer hoge graad van verstoring is de aanbeveling om geen verder archeologisch onderzoek te adviseren.

Er wordt een advies gegeven om de terreinen vrij te geven.

De resultaten van het uitgevoerde vooronderzoek binnen deze nota bleken voldoende om het ontbreken van potentieel op kennisvermeerderingen bij verder archeologisch onderzoek te staven. Volgens artikel 5.2. van de Code van Goede Praktijk is verder vooronderzoek dan ook niet aangewezen. De archeologienota kan, conform de Code van Goede Praktijk, als volledig beschouwd worden.

Indien tijdens de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht. Deze bepalingen zijn terug te vinden in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. Eventuele toevalsvondsten dienen binnen drie dagen na ontdekking gemeld te worden bij Onroerend Erfgoed.

3 LIJST MET FIGUREN

Figuur 1: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting.....	4
Figuur 2: Synthesepan: aangetroffen bodemopbouw bij het landschappelijke booronderzoek op de bodemkaart van Vlaanderen.....	5
Figuur 3: Allesporenplan met labels (© J. Verrijckt bv).....	7

4 BIBLIOGRAFIE

- BORSBOOM, A. & VERHAGEN, P. 2012. *KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P)*. SIKB
- HANECA, K., DEBRUYNE, S., VANHOUTTE, S., & ERVYNCK, A. 2016. Archeologische vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie, Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed 48.
- TOL, A. J., VERHAGEN, P. & VERBRUGGEN, M. 2012. *Leidraad inventariserend veldonderzoek. Deel: karterend booronderzoek*, KNA-leidraden, Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer, Gouda.
- VAN GILS, M. & MEYLEMANS, E. 2019. *Prospecteren naar steentijd artefactensites – versie 1*, agentschap Onroerend Erfgoed.
- Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0), 2019.